

**ПРОБЛЕМИ НА ПРЕХОДА ОТ ВЕРОЯТНОСТ КЪМ
ДОСТОВЕРНОСТ ПРИ РАЗКРИВАНЕ НА ОБЕКТИВНАТА
ИСТИНА ПРИ РАЗСЛЕДВАНЕТО**

гл. ас. д-р Христо Павлов
Бургаски свободен университет

**PROBLEMS OF THE TRANSITION FROM PROBABILITY TO
AUTHENTICITY IN THE DETECTION OF THE OBJECTIVE
TRUTH IN THE INVESTIGATION**

Ch. Assist. Prof. Hristo Pavlov, PhD
Burgas Free University

***Abstract:** This article examines the nature of the concepts of „variability“, probability” and „authenticity” in the process of discovery of the objective truth in the investigation. The article analyzes the main problems associated with the transition from probability to reliability in revealing the objective truth in the investigation.*

***Key words:** investigative versions, hypothesis, building up and testing of investigative versions, inquiry, heuristics.*

1. Вариантност, вероятност и достоверност в процеса на разкриване на обективната истина при разследването

Дори и в условията на следствена ситуация, която се характеризира с добра информационна обезпеченост, винаги съществуват неизвестни обстоятелства, които са от значение за правилното протичане на наказателното производство. Тук се откроява ролята на следствената версия. По повод на едно неизвестно обстоятелство се изграждат редица алтернативни версии, които предлагат различни варианти за неговото обяснение. Всяко версионно предположение притежава качеството на вероятно знание. Този характер не зависи от това, дали то правилно отразява обективната действителност. В рамките на наказателния процес е необходимо състоянието на вероятност на знанието да премине в достоверност. Тук трябва да се отхвърлят различните варианти с изключение на този, при който знанието дава отговор за неизвестното обстоятелство и чрез него се разкрива обективната истина по наказателното дело.

Детайлното изследване на спецификата на този преход би дало възможност да се открият онези проблеми в него, които съществено влияят върху качеството на разследването. В тази връзка е необходимо най-напред да се проучи същността на понятията „вероятност” и „достоверност” по пътя към разкриване на обективната истина по наказателните дела. Трябва да се отчете значението на вариантността в този процес.

1.1. „Вариантност” и „вероятност” при разследване на престъпления

При условията на следствена ситуация, при която първоначалната информация за престъпното събитие е частична и противоречива, се налага приемането на *няколко варианта* за събитието на престъплението, за мотивите и начина на действие на престъпника, за личността на извършителя на престъплението и др.

Вероятността в процеса на разследване, от своя страна, е степен на възможност за правилност на един от *вариантите*, чрез който се обяснява даденото обстоятелство (което е свързано с извършеното престъпление).[1] Тя е следствие от недостатъчна информация за извършеното престъпление. Вероятността се характеризира със *знания*, които *не са пълни и обосновани*.

Тук се поставя въпросът в какво се изразява връзката между вероятността и възможността?

В правната литература е застъпено от Я. Пещак мнението, че вероятността е критерий за възможност. Според него вероятността е общият и необходим признак на възможността.[2]

Тезата на Я. Пещак е основателна, защото не може да съществува възможност, която не е имала и минимум вероятност. Това се обуславя от самата същност на възможността. Вероятността е количествена мярка, определяща пределите на степента на възможност на едно обстоятелство да съществува. Правилно е възприетото в теорията разбиране, че възможно е само това, което в някаква степен е вероятно, а което е невероятно, то е невъзможно. Вероятността е показател на зрелостта на дадена възможност. Максималната вероятност е показател за това, че възможността е достигнала момента на прерастване в действителността. В този смисъл вероятността е количествена характеристика на възможността.[3]

Предположението, което е в основата на версиите, винаги притежава вероятностен характер. Често в практиката по-голямата степен на вероятност на една версия е предпоставка за предпочитанието ѝ спрямо други. В тази насока е основателно становището на Г. Михайлов, според който „изискването за обективност предполага обектът да бъде изследван през призмата на всички възможни версии без отдаване на предпочитание на някои от тях ...”[4]. Въпреки това вероятността (като мерило за възможност) представлява изходен пункт за разследващия както при определяне на поставените от него задачи, така и при избора на тактическите подходи, с които той ще си послужи при изследването на *логическите изводи (следствията) от следствената версия*. По този начин е възможно да се постигне по-ефективно разследване.

1.2. Достоверност при разследването

Достоверността представлява противоположност на вероятността. За първата може да се каже, че е пълна обосновааност на мислите, при които друг извод е невъзможен. Тази обосновааност е в резултат на проверката на изградените предположения. За достоверност може да става въпрос, когато при изследването на доказателствения материал друго обяснение на неясното обстоятелство е невъзможно. При вероятността става въпрос за съмнение, че в една или в друга степен чрез определено предположение може да се обясни неясното обстоятелство.

Съществуват аргументи в подкрепа на тезата, че вероятността и достоверността са две степени на обосновааност на мислите. Достоверността изключва възможността, докато вероятността я допуска. От друга страна, достоверността не може да има степени както вероятността.

Ето пример[5], чрез който може да се илюстрира изложеното за вариантност, вероятност и достоверност при разследването на престъпления:

В периода от м. ноември 1997 г. до м. февруари 1999 г. са извършени няколко престъпления в гр. Р., за които са образувани производства, но са спрени поради неразкриване на извършителя.[6]

На 23.05.1999 г., около 07,00 часа, в бар „С.” в гр. Р. е намерен трупът на А.Д.. По време на огледа на местопрестъплението са констатирани пет рани в областта на главата и шията на жертвата. Върху дясното коляно на трупа са намерени два човешки косъма. В близост до тялото са открити проектили, гилзи и куршуми от един калибър. Иззети са годни дактилоскопични следи от седем игрални автомата, намиращи се в помещението. На маса пред санитарния възел на заведението е открита дамска чанта с лични вещи, собственост на В.Н., и връзка с ключове за игралните автомата. В.Н. е работила като барманка в заведението и е била приятелка на убития А.Д.. Тя е в неизвестност от приключването на смяната ѝ през нощта на 22 срещу 23.05.1999 г.

По случая са изградени няколко основни версии: *убийството е извършено от един или няколко посетители на заведението, а виждайки случващото се В.Н. е избягала; убийството е извършено от един или няколко посетители на заведението, а В.Н. отвлечена.*

На 23.05.1999 г. са установени всички лица, които са посещавали заведението предния ден. От свидетелските показания става ясно, че последни там са останали жертвата и П.. Двата са били приятели. След като е потърсен на домашния му адрес, става ясно, че той не се е прибирал от обяд на 22.05.1999 г. Установено е, че П. има невлязла в сила присъда за изнасилване. Срещу него и Р. е имало следствено дело за престъпление по чл. 196 А от НК. Установено е също, че двамата са в много близки приятелски отношения и са почти винаги заедно. Това обстоятелство води разследващия орган до извод, че е възможно престъплението да е извършено от П., който е потърсил помощ от Р.

На 23.05.1999 г., около 19,30 часа, Р. е потърсен в жилището му, но без резултат. На 24.05.1999 г., около 11,00 часа, П. се обажда в полицията, защото е научил, че е търсен, и изразява желание за съдействие. При първоначалните разговори той категорично отрича да има нещо общо с убийството на А.Д.. Казва, че няма представа и за местонахождението на В.Н.. Първоначално твърди, че си е тръгнал от бар „С.” половин час след полунощ и се е прибрал в жилището на Р., където останал до сутринта на 24.05.1999 г. На 24.05.1999 г., около 12,00 ч., е издирен и доведен Р.. Той потвърждава казаното от П. относно престоя му в неговия дом от 22.05.1999 г. до сутринта на 24.05.1999 г.

Извършено е освидетелстване на двамата с цел откриване и изземване на микроследи от ръцете им – барутни частици. Заключение на назначената химическа експертиза е, че по ръцете на П. има наличие на такива микроследи. По ръцете на Р. не са намерени.

Въз основа на събраните до този момент доказателства е предприета тактика за разпит на заподозрените П. и Р., включващ изясняване и на най-малките детайли и подробности за техните действия през последните 30 часа. Дадените от Р. обяснения са изключително точни и последователни. П. категорично отрича да има връзка с убийството на А.Д. и изчезването на В.Н..

От тактически съображения, на Р. е съобщено, че химическата експертиза на П. е готова, без да му се казва самия резултат. Тъй като Р. става неспокоен и съще-

временно се опитва да скрие интереса си към експертното заключение умишлено е прекъснат разпитът.

При подновяването му на Р. е заявено, че резултатът от направената експертиза е положителен. От това следва, че П. става обвиняем за убийството на А.Д., а Р. – обвиняем за лично укривателство. Отново е направена пауза.

При следващия разпит Р. е приканен да изложи всичко, което му е известно за убийството на А.Д.. След кратко колебание той разказва, че в ранните часове на 23.05.1999 г. П. го е събудил, като му поискал старо яке, латексови ръкавици и черна найлонова чантичка. Казал му, че бил страшно засегнат от А.Д.. Не му обяснил къде отива и какво смята да прави. След около час и половина му се обадил по телефона и поискал от него да дойде в бар „С.“, но Р. му отказал. П. се върнал в дома на Р. около 19,15 часа и го помолил да изхвърли в река Д. обувките и бельото, които носел, както и латексовите ръкавици. Р. изпълнил молбата му. (Организирано е претърсване с водолази в района на реката, посочен от Р., но такива вещи не са намерени.) По време на разпита Р. твърди, че няма представа за местонахождението на В.Н. и изказва бегло предположение, че е възможно П. да е застрелял А.Д..

По отношение на П. е взета мярка „полицейско задържане“ по ЗМВР. Преди да бъде отведен, му е подхвърлено, че разпитът на Р. протича много интересно. След като показанията на Р. са документирани в протокол за разпит на свидетел, на П. е поставен директно въпросът за местонахождението на В.Н.. Той заявява, че извършените от него убийства не са две, а пет, като изразява готовност да посочи мястото, където е скрил трупа на В.Н.. Признава за убийствата на К.М., Й.Й., Г.Г., А.Д. и В.Н., като обръща внимание на факта, че Р. е в течение на всяко едно от тях.[7]

Следователят прилага тактика на противопоставяне на интересите на двамата, като използва информацията, получена от тях. Тактическите похвати водят до самопризнания, както и до взаимното уличаване на двамата в извършените престъпления.

Разследването на съвместната престъпна дейност на Р. и П. продължава точно девет месеца. В рамките на този период пред разследващия орган се поставят редица въпроси във връзка с отделни неясни обстоятелства. Той изгражда различни предположения (различни възможни варианти), чрез които всяко едно от тях може да се обясни. За изясняването на тези обстоятелства той събира и анализира различни факти. Така например по делото са разпитани над сто свидетели, назначени са 52 експертизи, извършени от над тридесет експерти. Въз основа на оценка на събрания и проверен доказателствен материал разследващият орган достига от вероятно до достоверно знание.

1.3. Достоверността и вероятността от гносеологична, логическа и информационна гледна точка

• От *гносеологична гледна точка*, достоверността – това е доказано, обосновано знание, т.е. форма на съществуване на знанието. Достоверността на знанието е убеденост в неговата истина, утвърждаване, а не предположение.

За разлика от достоверността, вероятността има количествена характеристика на възможност за съществуване на даден факт или явление. С други думи тя е величина, която съдържа възможност, способност да стане действителност, степен на възможното. Това определя връзката между вероятността и познанието. Доколкото предмет на разследването се явяват единични факти, дотолкова степента на тяхната

вероятност не може да бъде формализирана. Тя, изразена във всекидневието вербално (вероятно, твърде вероятно, в голяма степен вероятно и т.н.), отразява степента на убеденост в реалното съществуване на факти или явления. Степента на вероятност не изключва възможността за противоположното твърдение. Поради това вероятностното знание не може да има доказателствено значение за наказателното дело.

• *Формално-логическото* съдържание на понятието „достоверност“ се доближава до неговото гносеологично съдържание. Известно е, че достоверността или вероятността на изводите на разследващия орган зависят от това дали фактическите данни по делото, които са основа за тези съждения и умозаклучения, са безспорно установени или все още не са доказани. *Достоверността* за даден факт съдържа знание, което се основава на събрания и проверен доказателствен материал. По тази причина и логическите изводи (логическите следствия) от това знание ще съответстват на безспорно установените факти. За разлика от това *вероятността* за даден факт определя вероятностния характер на неговите логически следствия. Поради това е основателно да се приеме, че логическите изводи (следствията) от една следствена версия ще имат вероятностен характер.

• При изясняване *информационния* смисъл на понятията вероятност и достоверност при доказването трябва да се тръгне от диалектичката представа за развитие на знанието. Процесът на натрупване на информация е свързан с обратния процес на намаляване на ентропията. Ако в началото на разследването механизмът от събития е още неясен и информацията за него е минимална, то към момента на предаване на делото в съда неяснотите трябва да бъдат отстранени. Неотстраняемост на неяснотите означава допустимост на противоположния извод.

Вероятността (която допуска противоположен извод) е породена от непълнота на информацията. Съобразно мярката на натрупването ѝ (в този случай – доказателствена информация) степента на вероятност се повишава, а неяснотата постепенно намалява. Едновременно с натрупването на информация става и подбора ѝ от гледна точка на нейната относимост, допустимост и значимост за делото.

Съществено значение за разследването има тази информация, която повишава вероятността за достигане на целта (приложена към доказателството – достигане на истината). Не е толкова голямо значението на информацията, която не води до промяна на вероятността. Ето защо е важна тази, която съдържа нещо ново за предмета на доказването. Получаването на информация за вече известни факти (ако доказателственият материал по наказателното дело не поражда съмнения за достоверността на тези факти) не приближава към истината, макар чисто количествено може да бъде прието за увеличаване на информацията. В действителност се увеличава не информацията, а количеството на нейните източници. Например, наличие на няколко непротиворечиви свидетелски показания за един и същ факт.

Както е видно от изложеното, информационният смисъл на понятията вероятност и достоверност не противоречи на гносеологичния и формално-логическия смисъл на тези понятия и представлява единствено интерпретацията им от гледна точка на теорията на информацията.

1.4. Вероятност и разкриване на обективната истина по наказателни дела

Следствената версия се изгражда и се проверява, за да помогне установяването на обективната истина по делото, т. е., за да се установи достоверно съществуването на юридически важни обстоятелства за престъпното събитие. Целта на изграждането и проверката на версии се свежда до търсене и изясняване на истината.

Поради това, че следствената версия се разглежда като познавателно средство по пътя за разкриване на обективната истина в наказателното производство, то трябва да се обърне внимание на това, какво се влага в понятието „разкриване на обективната истина”. Съдържанието на принципа може да се изведе от чл. 13, ал. 1 от НПК. Приема се, че истината по наказателното дело е установена при положение, че фактическите констатации на държавните органи съответстват на фактите от действителността.[8] Да се разкрие обективната истина в наказателния процес означава да се установи това, което е станало в действителност, т. е. да се разкрият фактите, които интересуват наказателния процес. Ето защо, ако заключението на разследващия орган съответства на действителността, това означава, че субектът е установил истината по делото.

Следователно, между обективната истина, разкриването на която трябва да бъде осигурено в наказателния процес, и вероятността съществува качествена разлика. Обективната истина е налице, когато фактическите констатации на органите на досъдебното производство и на съда отразяват правилно действителността, а вероятността е степен на възможност известни факти или събития да са настъпили в миналото или да съществуват. Наличието на предположение задължава разследващите органи да открият истината в процеса, която не може да бъде никога приблизителна, защото никой не може да бъде осъден при съмнение за неговата виновност. Пътят за разкриване на истината в процеса понякога е доста труден, но това не дава право да се приеме, че истината е недостижима, че тя се свежда до степен на вероятност. Истината в процеса е една. Едно лице не може да бъде съмнително виновно. Изводът за достоверността на едно обстоятелство трябва да изключва всички други съпоставими и алтернативни предположения относно него. Ако съществува и най-малка възможност за друга версия, която разследващият е пропуснал да изясни, разследването е приключило въз основа на вероятно предположение, без да е разкрита обективната истина. Разследващият издирва обективната истина като изключва всякаква вероятност.[9]

Обективната истина по разследването престъпление е разкрита, когато разследващият орган е доказал достоверността на предполагаемото обстоятелство и едновременно с това е отхвърлил всички други предположения, които са претендирани в процеса на доказване да отговарят на истината.

Ето случай, при който остават неизяснени редица обстоятелства във връзка с разследването събитие[10]. Тяхното наличие поставя под съмнение разкриването на обективната истина по делото:

На 12.01.2012 г. е открит трупът на изчезналата М. Н. от Перник в околностите на родния ѝ град. 18-годишната девойка изчезва на 7 ноември 2011 година и оттогава е в неизвестност. Момичето отишло на редовната си тренировка по таекуондо в зала край стадион „Миньор” и повече не се прибира в дома си. Когато е видяна последно, тя е в добро настроение в залата и нищо не подсказва, че може да се случи нещо.

След като се стеснява кръга на лицата, които могат да имат участие в случая, се стига до задържането на и С. С.[11]. Проведени са разпити. Използван е и детектор на лъжата. По време на разпита С. С. се държи странно и признава за извършеното деяние, завежда полицаите до мястото, където е заробен трупът на момичето. По случая става ясно, че престъплението е замислено още през месец май като отвлечане. Идеята била човекът, който бъде похитен, да бъде убит, тъй като първона-

чално групата от двама мъже – М. Л. и С. С., искали да отвлекат брата на Б. – зет на М. Н., но решили, че той е много непостоянен в поведението си и отвлекли именно М. Н.. Похищението става късно вечерта след тренировка, на момичето е нанесен и побой. Преди да я удушат я карат да напише писмо до родителите си с искане за голяма сума. Тя се обажда и по телефона, за да съобщи, че е отвличена и че се иска откуп. Веднага след това е убита. Похитителите вземат телефона ѝ и се обаждат, за да потвърдят исканията си. А месец по-късно пишат писмо, което е написано с шаблонни букви и го занасят до къщата на родителите, отново с искане за голяма сума пари.

Проведено е повторно претърсване в апартамента на С. С.. При провеждането му, С. С. помолил да му бъде позволено да отиде до тоалетната. Така успял да достигне до предварително укрит пистолет, след което се самопрострелял смъртно.

М. Н. е намерена заровена под мост в град Батановци. За изравянето на тялото са използвани тежки машини и куче от БЧК.

По това дело са изградени редица версии, които не могат да бъдат обосновани съобразно събраната информация по него. Едни от изградените версии по случая са били: - М. Н. е избягала от къщи, поради семейни проблеми. Това е предполагано въпреки данните за искан откуп и информацията, че М. Н. не е взела личните си документи, нито телефона си, когато е изчезнала; - М. Н. е изведена в чужбина за бяла робиня. Като се е предполагало също, че тийнейджърката може да се е влюбила в човек, който е част от схема за трафик на хора и по този начин доброволно да е изведена от страната.

2. Особенности на прехода от вероятност към достоверност по пътя към разкриване на обективната истина при разследването

От функционална гледна точка, версията се разглежда като познавателен метод (или средство) за достигане на истината в наказателното производство. Такова схващане е оправдано от логическата природа на следствената версия. Тя е логическо обосновано предположение за определено обстоятелство. С помощта на способите на доказване се събира и проверява доказателствен материал, т. е. чрез тях се придобива знание за определени факти. Следствената версия е преди всичко средство за прехода от вероятност на определено знание към неговата достоверност.

Построените версии (направените изводи) не се отразяват в процесуална форма и не се включват към доказателствения материал по делото, но имат важно значение за правилната насоченост на разследването. Като продукт на познавателна дейност версията не е откъсната от процеса на доказване, защото често „трасира“ насоката на дейността по събиране на доказателства. По този начин тя помага за увеличаване на знанията във връзка с разследваното събитие. В настоящата част от изследването се акцентира на връзката между следствените версии и дейността по доказване. Обръща се внимание на някои особености на преход от вероятност към достоверност в процеса на разкриване на обективната истина по наказателните дела.

2.1. Следствените версии и процесът на доказване

Престъплението като събитие е реализирано в миналото, но чрез методите за познание и доказване на всички факти и обстоятелства то може да бъде разкрито и следвано. Тук се съчетават два процеса – на **познание** и на **доказване**.

Познавателният процес е с по-широко съдържание. Той включва в себе си не само установяването на факти, но и друга информация, притежаваща криминалистично значение.

Един от важните въпроси в процеса на доказване е *методът* на познанието и неговото осъществяване. Метод, в широкия смисъл на думата, представлява подход към изучаване на действителността. Това е начин за познание, изучаване и изследване на явленията в заобикалящата ни среда, път към действителното познание. Познанието, от своя страна, е движение от незнание към непълно знание, а оттам – към пълно знание. То е насочено към разкриване на обективната истина. Важен *познавателен метод* в процеса на доказване са следствените версии.

Доказването е вид практическа познавателна дейност. Целта му е винаги свързана с познанието на неясни обстоятелства по делото. Чрез тяхното изследване и чрез изучаване на всички съществуващи връзки между отделните факти е възможно да се разкрие истината по наказателното дело.

Целите на доказване и задачите в наказателния процес са свързани. За да се достигне до поставената цел при разследване на престъпления, е необходимо да се разрешат всички необходими задачи. Те притежават познавателен характер. Без правилното протичане на познавателната дейност във връзка с това, което се е осъществило в миналото е невъзможно да се говори за разкриване на престъплението, изобличаването на виновните лица и правилното прилагане на закона. В процеса на разследване се проверяват изградени следствени версии чрез провеждане на едни или други следствени действия. Получените резултати от проверката им имат доказателствено значение.[12]

Когато става въпрос за логическата страна на този мисловен процес, не бива да се прави разграничение между „следствено” (или още „криминалистично”) мислене и това в другите области на човешката дейност.

2.2. *Особености на процеса на преход от вероятност към достоверност*

С основание Ив. Сълов приема, че наказателният процес, който започва от степен на вероятност, трябва да завърши с достоверен извод. Разбиран като практическа дейност на съда и на органите на разследването по приложението на наказателно-процесуални норми, наказателният процес трябва да създаде условия за постигане на достоверност (разкриване на обективната истина), което е нещо поначало напълно възможно от познавателна гледна точка. Трябва да се подкрепи разбирането, че в края на краищата пътят към обективната истина в наказателния процес (пък и не само в него) е път на опровергаване на вероятности. В последна сметка безспорно опроверганата вероятност обвиняемият да е невинен води до достоверния извод за виновност, до безспорната доказаност на обвинението, до осъдителна присъда, съдържаща обективната истина.[13]

Обективната истина, определяна като съответствие на нашите знания с действителността, съществува и при доказване тя е достижима. Основа за получаване на верни знания се явяват отраженията (следите) на събитията. Правилно изградените версии дават обосновано и логически вярно обяснение както за същността на престъплението, така и за връзката между механизмите на извършването му. Благодарение на тях се осъществява процесът на преход от вероятност към достоверност на знанията, който води към разкриване на обективната истина по всяко едно наказателно дело.

Преходът от вероятност към достоверност, по пътя към разкриване на обективната истина по наказателните дела, се характеризира със следните особености:

- Възприемайки конкретната следствена ситуация, разследващият престъплението разделя известното от неизвестното. Той определя обстоятелствата, които трябва да се изяснят, за да се разкрие обективната истина по наказателното дело. Въз основа на наличните доказателства и информация разследващият орган построява различни версии за всяко неясно обстоятелство по делото.

Необходимо е най-напред да се изясни по отношение на какви обстоятелства в конкретния случай трябва да се построят следствени версии. Чрез тях може както да се получи нова информация, така и да се конкретизира и обясни вече съществуващата. След това се извършва логически анализ и синтез на доказателствата и информацията по делото. Трябва да се изследват възможните връзки между данните по делото и неизяснените обстоятелства. В рамките на тази дейност разследващият орган трябва да детайлизира предположенията.

При построяването на версии трябва да се спазят редица принципи и правила за това.

- Следствените версии представляват вероятностни знания, които се нуждаят от проверка. След нея могат да бъдат направени изводи за тяхната правилност. За проверка на предположенията е необходимо да се изведат логически следствия от всяка една следствена версия.

Когато следствията от изградените следствени версии са изведени, разследващият орган трябва:

- да обмисли конкретни следствени действия и други мероприятия, посредством провеждането на които може да се увери в съществуването или несъществуването на определени факти във връзка с изведените от версията следствия;
- да определи последователността, срока и мястото на провеждане на заплануваните действия.

Ето защо чрез версията се определя посоката на разследване. Тя насочва търсенето на доказателства, с помощта на които изведените следствия ще бъдат потвърдени или респективно опровергани.

Практическата проверка на следствията от изградените версии играе важна роля за процеса на доказване. Резултатите от практическите действия се оценяват и съпоставят с различните следствия от версията. Чрез получените резултати от действията по разследването може да бъде установена правилността на изведените логически следствия. По този начин се позволява да се премине към по-точни и пълни изводи, да се построят нови следствени версии. След това, действията на разследващия орган са насочени към установяване на недостигащите факти.

В хода на разследването могат да отпаднат едни версии, да се построят нови и така до момента, в който се получи резултат от следствените действия, позволяващ да се достигне до извод, при който едно от изградените предположения съответства на действителността. В тази връзка е основателно мнението на Я. Пещак, според когото процесът на количествено изменение при проверката на версии не винаги води до качествена промяна на предположението.[14] Въпреки че с отпадането на едни версии се е стеснил кръгът на предположенията, то все още не е достигнато до качествено изменение на знанието, т. е. не е достигнато до достоверно знание. Вероятностният характер продължава да съществува. В тази насока, възможно е в покъсен момент от разследването и при откриването на нов доказателствен материал да бъдат изградени нови версии, които да са свързани с това обстоятелство.

• На основата на достоверно установени факти разследващият орган достига до извод (като се основава на обективно, всестранно и пълно изследване на всички обстоятелства по делото и се ръководи от закона) за правилност на една от построените версии, с която се обяснява неясно обстоятелство. Успоредно с това разследващият орган отхвърля като опровергани другите изградени в конкретната група версии.

Литература:

1. Корухов, Ю. Трасологическая диагностика. Методическое пособие для экспертов, М., ВНИИСЭ, 1983, с. 50.
2. Пещак, Я. Следственные версии. Криминалистическое исследование, М., изд. Прогресс, 1976, с. 87.
3. Коцева – Владимирова, Е. Версии при разследването, С., изд. Юриспрес, Унив. изд. „Св. Климент Охридски”, 2002, с. 75 – 76.
4. Михайлов, Г. Криминалистика, С., изд. Свят. Наука, 1999, с. 200.
5. Следствено дело № 63/1999г., ОСл.С в гр. Русе.
6. В тази връзка виж Маркова, З. и др. Разследване на убийства, С., МВР, 2006.
7. По обвинението П. разказва следното: *На 22.05.1999 г.* той е застрелял А.Д. в бар „С.”, след възникнал спор и употреба на алкохол. Убийството било извършено пред В.Н. Тя била отвлечена от П. и закарана в гористата местност, където е изнасилена и убита с четири куршума. Един от тях е бил изстрелян в полоните органи, за да не бъдат открити в нея биологични следи от извършителя. Преди това той се обаждал по мобилния си телефон на Р., който дошъл на местопрестъплението и видял завързаната В.Н.. Р. отказал да участва в предложени му план за прикриване на следите от престъплението, тъй като преценил, че е твърде сложен и има риск за оставяне на следи.
На 26.05.1999 г., по време на втори разпит като обвиняем, П. прави следните самопризнания: *На 15 срещу 16.08.1998 г.*, поради лична неприязън е застрелял К.М., с открадната от оръжеен магазин карабина „Мазалат”. Карабината е изхвърлил в гориста местност близо до местопрестъплението. Местността е претърсена, но оръжието не е намерено. За настройката на карабината, която е с шумозаглушител и оптика, е била използвана специализирана литература, иззета при претърсване в дома на Р.. При направена проверка в околната библиотека е установено, че тя е била посещавана от обвиняемите в периода 26.05.-17.07.1998 г., като ползваните книги са на оръжейна тематика. Направените от П. самопризнания съвпадат напълно с документираната фактическа обстановка на местопрестъплението, свързано с убийството на К.М..
Убийството на Й.Й. е извършено заедно с Р., с цел грабеж. Двата са разполагали с предварителна информация, че в къщата на известен нумизмат се намират антични монети с голяма стойност. Те възнамерявали, чрез изтезания на собственика им, да получат по-точна информация за колекцията. Планирали са начина, по който двамата да проникнат в сградата, като за целта Р. е носил съответните инструменти и спомагателни средства. При извършване на престъплението те са объркали къщата на нумизмата с тази на Й.Й., поради близкото им местоположение и външна прилика. След като убили Й. Й., П. видял съпругата му и двете им деца и стрелял по тях. Впоследствие се отказал от намерението си да ги убие, тъй като преценил, че няма да бъде разпознат от тях. Р. прави подробни самопризнания за замисъла, планирането и осъществяването

на убийството на Г.Г., извършено на 22.02.1999 г. Възползвайки се от случайното си запознанство с охранителя на обменното бюро, в което Г.Г. бил управител, той няколко пъти го посещавал на работно му място, за да прецени обстановката вътре в помещението и начина на охрана. Обвиняемият Р. проследявал жертвата пет поредни вечери от местоработата до местоживеенето, за да се убеди, че Г.Г. носи в себе си ключовете от обменното бюро. На 01.02.1998 г., към 19,00 ч., Р., заедно с Г.Г., влязъл в асансьора на жилищния вход, където живеела жертвата, и я застрелял от непосредствена близост в главата. При стрелбата бил използван шумозаглушител и патрон с намален барутен заряд, с цел непредизвикване на изход на раневия канал и по-ниска степен на шум. Намаленият барутен заряд на патрона, шумозаглушителят и произведеният изстрел през найлонова чантичка, предизвикали проникваща рана от куршум, различна от описаната в съдебната медицина. Спрял асансьора между етажите с превита гъба тип „сюнгер”, като поставил в нея човешки косъм за заблуда. Прерязал кабела на осветлението и претърсил трупа на Г.Г., като взел част от валутата, намираща се в джобовете на жертвата, и връзка ключове. През това време П. стоял отвън пред жилищния блок и охранявал с автомат и граната. Валутата, намерена впоследствие при огледа на местопроизшествието, била укрита в специално направен пояс. Поради това тя не била открита от Р.. Последният притежавал радиостанция, настроена на полицейска честота, с която следял действията на полицията по повод извършеното престъпление. След като се уверили, че няма опасност, двамата са проникнали в обменното бюро с взетите ключове от жертвата. Откраднали са наличната валута и камерата за охрана на помещението. В 03,00 ч. Р. се върнал в района на местопрестъплението и разлял силно разреден амоняк в асансьорната кабина, за да може да предотврати намирането на одорологична следа. Показанията на Р., че убийството на Г.Г. е извършено с огнестрелно оръжие, налагат необходимостта от незабавна ексхумация. Проектилът е намерен в синуса на твърдата мозъчна обвивка, в така наречената „дура”. От разпита на санитаря, присъствал и помагал при аутопсията, е изяснено, че практиката е (след отстраняването на мозъка) дурата да се изважда от черепната кухина, а след аутопсията да се поставя в гръдната кухина. Дурата не е била изследвана, поради което куршумът не е бил намерен. При откриването му, се оказва, че той е с нарушена карнировка. От заключението на назначената балистична експертиза е установено, че куршумът е изстрелян от иззетия от жилището на Р. пистолет.

8. Виж Павлов, С. Цит. съч., с. 104 – 112. В тази връзка В. Вучков изтъква, „много по-важно е, според нас, да подкрепим извода, че под обективна истина в наказателния процес следва да се разбира такова съдържание на знанията и изводите относно обстоятелствата по делото, което се явява вярно отражение на съществуващата вън от нашето съзнание реалност. Тези изводи ще отразяват обективната истина тогава, когато съответствуват на това, което се е случило в обективната действителност.” – Вучков, В. Доказването в наказателния процес: същност, предмет, тежест, С., изд.Феня, 2000, с. 39.
9. Виж р. 994 – 59 – III на ВС.
10. **Част от тези въпроси се свеждат до следното:**
Въпроси около отвлечането. Защо похитителите толкова лесно се отказват да отвлечат брата на Б., от когото ще искат откуп? Нелепо звучат обясненията, че това не е станало само защото той има нестабилен график. Също така, ако моти-

вът е получаване на пари – когато човек решава такава опасна стъпка, ще се стреми към жертва, за която е най-вероятно да получи пари.

Не става ясно доколко Б. познава М. Н. и точно какви са отношенията му със сестра ѝ Е. Н. Дали е бил склонен да плаща откуп и дали Е. Н. би могла да го убеди да жертва такава крупна сума за човек, с когото няма кръвна връзка? Според информация на Е. Н. връзката им е била пред изчерпване – те няколко пъти са се разделяли, а след деня на изчезването на сестра ѝ Б. Н. той престава да ѝ се обажда.

Не е изяснено дали М. Н. е оказала съпротива при отвличането. Според едната версия – да, според другата тръгва доброволно, защото е познавала престъпниците и не е заподозряла какво ще ѝ се случи.

Въпроси около убийството. Според психолозите М. Н. е установила трайни добри отношения с похитителите, развила била дори „стокхолмски синдром”, приемала всичко като игра. Това личало от първото, собственоръчно написано от нея писмо, както и от обстоятелството, че те са ѝ дали да се обади лично на сестра си.

Могат да се поставят следните въпроси, върху които не се е разсъждавало: Защо тогава я убиват, и то още в първите 24 часа? Кога всъщност тя е разбрала кои са я похитили – по време или след отвличането? Защо при обаждането на сестра си, М. Н. говори за намесена полиция? Защо не е бил претърсен своевременно районът, откъдето е засечено обаждането? Още повече, че от мястото на обаждането до мястото, където е била заровена, са само 2 км. Няколко следови кучета вероятно биха я намерили много бързо. Защо не е направено това?

Въпроси около отношенията: роднини – полиция. Допуснати грешки. Не е изяснено защо първоначално от полицията упорито се отричало да е имало обаждане за отвличане? Е. Н. твърди пред медиите, че никой не желал да разследва тази версия, защото от полицията *вярвали*, че сестра ѝ сама е избягала от къщи и е в Германия, където си е почивала. На 29 декември на въпрос защо не се разследва отвличане, разследващите органи казват пред медиите: „*Версията, която желаем да бъде вярна, е, че тя не е харесвала начина си на живот и е решила да живее извън пределите на България*”.

Въпроси около похитителите. Според твърденията от МВР отвличането е извършено от двама души – С. С. и М. Л., които били аматьори – изобщо не подготвили място, където да държат М. Н., затова я убили в първите часове след отвличането. Според МВР, те са се надявали да получат бързо парите. С. С. е направил самопризнания и започнал да сътрудничи на полицията, като показал мястото, където е заровено тялото, и обещал да свидетелства срещу съучастника си. За всичко това е щяло да бъде защитен свидетел. Възниква въпросът защо не е установено мястото, на което е държана М. Н. през първите 24 часа?

Обстоятелства около самоубийството на С. С. В медийното пространство се разпространява информация, че С. С. се самоубива с оръжие на охраняващ го.

Защо, ако оръжието е негово, не е било открито при първия оглед? Защо не е било претърсено помещението, където се пуска заподозреният, и то сам, за да се види, че, първо, не е тоалетна и, второ – че вътре има пистолет? Защо изобщо се самоубива човек, който по описанията на психолозите е агресивен психопат, който не се разкайва за стореното, а и вече е сключил сделка за защитен

свидетел, с която да избегне тежко наказание? Не е ли по-логично, ако намери пистолет, да се опита да избяга и да стреля по полицаите, а не в себе си?

Обстоятелства около участниците в престъплението. Колко са извършителите? Според информация от роднините на пострадалата със сигурност има още участници в отвличането, като не е изключено да има съучастие и на полицаи. Хипотезата, че извършителите не са само С. С. и М. Л., допускат и психолозите от МВР. Според официалното становище на МВР историята приключва със самоубития Стойчо и психичноболния Марио. Наистина ли е така?

За представянето на този случай е използвана и информация от медите за масово осведомяване:

<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1182668>,

<http://www.segabg.com/article.php?id=585300>,

<http://www.24chasa.bg/Article.asp?ArticleId=1195215>

11. С. С. работи като охрана. Последно е охранявал сина на гл. архитект на община П., който става ясно, че е поддържал интимни отношения със сестрата на М. Н. – Е. Н.. С. С. е бил семеен приятел на семейството на убитата. След като тя изчезва той се е държал загрижено и е съдействал на полицията през цялото време. Установява се, че С. С. е имал криминално досие. Става ясно, че през 2008 година той е обвинен като поръчител на палежа на „Мерцедес”, S-класа, на пернишки бизнесмен – Я. М.. С. С. е бил и един от заподозрените в отвличането на 48-годишния Р. М, който бе пребит в района на крепостта "Кракра" заради задължение от 50 000 лв. Въпросният Р. М. пък бил приятел от детинство на двамата братя бизнесмени М..
Според приятели на С. С., той не е способен да извърши убийство. Бил добър човек и приятел, помагал им е в трудни моменти. Споделял пред близки, че престоят му в затвора кошмарен и трудно понасял, че е затворен на едно място. С. С. преди около две години се нанесъл в жилището, където е живеел до последно. Той бил разведен с малка дъщеря и живеел със своя приятелка на семейни начала. Тя е работила като ветеринарен лекар. Установява се също, че С. С. имал много дългове и залагал всичко, което имал.
12. Виж по-подробно Коцева – Владимирова, Е. Версии ..., с. 102 – 124.
13. Сълов, И. Актуални въпроси на образуването на предварителното производство и на разкриването на обективната истина (неопределеност-вероятност-достоверност), Държава и право, № 7, С., 1990, с. 68 – 73. Цитирано по Вучков, В. Предмет и тежест ..., с. 64 – 65.
14. Пешак, Я. Цит. съч., с. 85.